SAĞLIK NOTLARI

Yazan: Dr. Rusçuklu Hakkı

Hekimlik, umumiyetle, hasta ile uğraşır. Sağlam biri hekime baş vursa, haydi git işine, atıl hayata! der, savar baştan... Bir hakikattir bu, komik görünürse de biraz. Hastalık da sıhhatle tarif olunabilir, biraz sapık bir sıhhat.

Hekimlik san'atı hastalığın tetkikile doldu, taştı; öyle ki sıhhatı tarif için vakit bulamıyor. Sıhhat ki hekimliğin temeli, başlangıc noktası... Bununla beraber bu kaygı tıbbî düşüncenin zemini oldu. Nice bütün düşünceli san'at erleri hastalık kitablarının olsun, tedavi kitablarının olsun kenarlarına sağlam ve sıhhatte bulunan insan üzerindeki sınamalara dair haşiyeler yazdılar.

Ondokuzuncu asırda mizac bilgisi ortalığa hayat salmıştı; frenoloji gibi hususî usuller ortaya atıldı, şahsiyeti tanımak için... Deli hekimlerile ruhiyatçılar ahlâkın tahlilini mükemmelleştirdiler; biyoloji bedendeki hümörlerin yarattığı şahsiyetleri anlatmağa başladı, başka bir yandan... Antropoloji türlü türlü insan kümelerinin sentezini yaptı.

Bunlar yapıldıktan sonra çarçabuk anlaşıldı ki bir adamın tam ve normal olabilmesi için çok mütenevvi tarzlar ve şartlar var; ırklara, cinslere, yaşlara ve verasetle geçen hallere ve vaziyetlere göre...

Bu hakikatleri ortaya koyan uğraşmalar günlük klâsik tedrisata geçmedi; bunların birçokları anolotik ve bir-(bütün)ün cüz'ü idi; umumî bilgilerdi fakat henüz bitirilmemişti. Klâsik tedrisata kat'î olarak disiplin altına alınmış bilgilere girebilir, ancak...

Bundan dolayı normal adam hakkındaki çalışmalar patolojiye giremedi, hatta fizyolojiye bile. Bu hususta bilgilerin mekanizması her gün daha iyi anlaşılıyor ama insana tatbik kabiliyeti olabilecek bir sentez halinde gruplaştırılamıyor; eksiklik burada işte...

Zamanımızda birçok mesleklere namzed olanların sıhhî muayeneleri mükemmelleştirilmiş sayılabilir; ama pratik bir gaye itibarile. Normal adama aid bilgi bakımından büyük bir fayda temin etmez. Ömrümüzün hemen hemen her çağında ne kadar muayeneden geçeriz: Ilk okul, orta, lise, üniversite talebesiyken, evlenirken, sigorta edilirken, eleklerden geçeriz. Hayatımızın ilk yılları sıhhatimize aid vesikalarla dolar. Bu vesikalar dağınıktır. Bir dosya halinde bir arada bulunmaz; bulunsaydı bunlar ne kadar faydalı olurdu sıhhat bakımından ferdin işini tayin için; hatta normal adama aid bilgiler için...

***

Tam adam, normal adam nedir? Artistler modellerinin kemalinde, çizgilerde düşüncelerinin ifadesini arar, düşündükleri dışın biçimidir. Halbuki insanın sağlığına, çalışmasına, ömrünün uzunluğuna düzen veren amilleri ararız tam adamda. Bunlarsa karışıkça, ve içli dışlıdır. İç amilleri arasında veraset önemli bir yer tutar. Dış âmilleri insanın içinde yaşadığı ortanın verdiği taamüllerin eserleridir. Bunların arasında insan bir mücerred mefhum gibi kalamaz.

İklim, mesken, san'at gibi faktürleri de katmak gerektir. İnsan bunların tesiri altında kalabilir ve bunların tesirinden kurtulabilir, temelli fıtreti değişmeksizin...

Kimyager bir cismi anlatmak isterse onun zerrevi çatısını kurar; mühendis makinenin nasıl işlediğini göstermek için formülünü yapar; hayvan terbiyecisi bir atın, bir köpeğin sınıfını tayin için standard karakterlerle karşılaştırarak değerlerini verir.

Umarız bir gün gelir bir insanın tabiî tipinden ne kadar ayrıldığını, sosyete içinde sıhhatı, hayatı için kendisine uygun gelecek en iyi yerin neresi olduğunu; moral ve fizik ijiyenin ne olması, ne gibi ıslah edici tesirler elinde bulunması lâzım geleceğini tayin etmek mümkün olur...

Normal insan için örnek tipte şu vasıflar bulunmalı: Fizik ve moral bir sıhhati muhafaza etmek kabiliyeti; oldukça uzun bir ömür temini; ufak, tefek muvazenesizliklerle devrilmemek...

***

Normal insanı tayin için şu kategoriler muayenede esas olur: Morfoloji, dış biçiminin tetkiki. Bedenin duruşu, iskelet, yumuşak kısımlar; cinsî vasıflar; bu elemanlar arasındaki münasebetler

Morfolojiye aid teknikler bugün tamamile temelleşmiştir; o tekniklerle tayin edilen insan tiplerinin tasnifi de...

Biyoloji, ki hümörlerin ve vazifelerinin tatkikile aynı neticeleri verir Endokrinoloji ki iç ifrazlarını; bedenin düzenini, düzensizliğini tayin eder; Psikoloji ki moral insanı tanıtır ve bu insanın gösterebileceği gayritabiilikleri öğretir; nitekim bazı hususî fakültelerin şiddetlenmesi gibi ki artistik deha bu şiddetlenmeden doğar ve bu şiddetlenme ya faydalı veya zararlı olur; duygu unsurlarının, sinerji ve tomisin tetkiki; klinik muayeneleri; veraset tesirlerinin araştırılması!

***

Bu tetkikler neticesinde örnek tipe uygun normal adamı bulmak ne kadar güç!. Getiriniz gözönüne insan tohumunu, yüz binlerle yıl geniş bir çember içinde döndü, dolaştı, avare bir göçebe gibi. Çağların harmanlarında savruldu, büyük tufanlar, kudurmuş karsırgalar içinde sürüklendi. Bu uzun yolculukta ne kadar yorgun düştü; ve neler aldı ve neler verdi!..

Böyle düşünürseniz, normal insanı ararken:

Yok bu şehr içre senin vasfettiğin dilber Nedim,
Bir peri peyker görünmüş, bir hayal olmuş sana...

Dersiniz, belki, Nedimle beraber...

Dr. Rusçuklu HAKKI

Kazalarda Pasif Korunma tecrübeleri

Sarıyerde yarın ilk deneme yapılıyor

Yarın sabah Sarıyer kazası hududları dahilinde yapılacak pasif ve aktif hava korunma tecrübesi için lâzım gelen hazırlıklar tamamlanmıştır. Bu tecrübelere sabah saat onda başlanacak ve Sarıyerle Kireçburnuna kadar olan sahada deneme tatbikatı icra edilecektir.

200 kişilik bir ekip kafilesi bu denemeişlerinde vazife alınışlardır. Bu denemede bilhassa paraşütçülerin faaliyeti göz önünde tutulacak paraşütçü yakalamağa mahsus ekipler paraşütçüleri tespit ettikten ve bunları yakaladıktan sonra arkadan gelecek yardımcı kuvvetlere teslim edeceklerdir. Yapılacak tecrübenin pasif kısmı vali muavini Ahmed Kınıkla seferberlik müdürü Ekrem Gönen'in başkanlığında bir heyet tarafından idare edilecektir. Bu mıntakavi deneme bilâhare diğer kazalarda da tekrar edilecektir. Bilâhare tekrar umumî mahiyette bir deneme daha yapılacaktır.

Sokakta oyun oynarken

Galatada Arabcamiinde oturan Salihin 8 yaşlarındaki kızı Şükran, evinin önünde oynarken şoför Sadullahın idaresindeki 3563 numaralı kamyonun çarpmasına maruz kalarak başından yaralanmış, Şişli Çocuk hastanesine kaldırılmıştır.

Bir çocuk tencereye düştü

Yenişehirde Tatlıbadem sokağında 5 numarada oturan İsmailin 5 yaşındaki oğlu İhsan, evin mutfağında oynarken kaynıyan tencerenin içine düşmüş, muhtelif yerlerinden yanmıştır.

Yanıkları ağırca olan İhsan, Şişli Çocuk hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

Kısa Haberler

★ Örfî İdare Komutanı Korgeneral Ali Rıza Artunkal dün Cumhuriyet Halk Partisi Vilâyet idare heyeti reisi Reşad Mimaroğlunu ziyaret etmiştir.

Şehrin içinden

Manasız bir şikâyet: francala bulamıyoruz

Ekmeğin kıymetini bilelim ve Allaha dua edelim ki onu bize aratmasın!

Yazan: **Salâhaddin Güngör**

Geçen akşam tanıdıklardan birine davetli idim. Evin küçük kızı, önüne doğranan esmer ekmeğe isteksiz isteksiz bakarak sordu:

— Bugün francala almadınız mı?

Canımın sıkıldığını gizleyemedim:

— Hastamızın ki francala arıyorsun kızım?

— Hayır... Ama, şey..

Babası, bu bahis üzerinde münakaşa kabul etmiyeceğini sert bir bakışla teyid ederek yediğimiz ekmeğin dünyanın en doyurucu gıdası olduğunu hatırlattıktan sonra bana döndü:

— Ne dersiniz?.. Yaptığı şey, çocukluk değil mi?..

Başını salladım:

— Bence çocukluk değil... Sadece cahillik... Çünkü, biz onun yaşında iken yediğimiz ekmeğe saygı göstermesini bilirdik.

Ve anlatmağa başladım:

— Bir zamanlar, ekmeğin aramızdaki mevkii, din kitabları derecesinde idi. Yere bir lokması düşse, hemen eğilip alır, hattâ öper, başımıza koyardık. Ödenmesine imkân olmıyan iki hak vardı: Ekmek ve tuz hakkı! yediği ekmeğe hıyanet edenleri aslâ affetmezdik. Başlıca gayemiz, eli ekmek tuttuğunu görmekti. Bir atalar sözüne göre ekmeği iyi pişirmesi için, ekmekçiye sırasında bir ekmek de üste verirdik. Fırından bozuk çıkmış ekmeklere bile hor gözle bakılamazdı. O, bizim velinimetimizdi. Diğer mukaddes şeyler gibi, ekmeğe de dil uzatılamazdı. En büyük yeminlerimiz ekmek üzerine idi:

— Şu ekmek gözüme dursun, eğer yalan söylüyorsam..

— Ekmek çarpsın ki....

—Sofranızda yediğim bir lokma ekmeğin hayrını görmiyeyim!

Çocukların büyüyüp insanlar arasına karışabilmeleri için, bir tek ölçü bilirdik: Ekmek...

— Oğlum... Dur bakalım... Sen ağabeyinin yaşına gelinciye kadar daha kaç fırın ekmek istersin!..

Softaların bir adı da somon düşmanı değil miydi?

Birisi, ekmek hakkında, ileri geri söylenecek olsa, hemen kaşlar çatılırdı:

— Sus, günaha girme!

Ve derhal ilâve edilirdi:

— Allah taşta bitirsin!

İlk zamanlarda bu sözün ne manaya geldiğini pek anlamazdık. Araya Harbi Umumî girip de ekmek darlığı baş gösterince, dağı, taşı buğday tarlası haline getirmemiş olmamızın pişmanlığını içimizde bütün acılığile duymuştuk. Allah taşta bitirsin!..

Bu temenniyi tekrarlamağa artık hacet yok. Çünkü ekmek işini, millî meselelerimizin en başına geçirdik. Mısır koçanı, saman çöpü, Kâhtane çamuru gevelediğimiz günlerin hortlamasına meydan vermiyeceğiz.

Cennetten Âdem babamızın kovulmasına sebeb olan buğday, bugün ezeli nifakçılığını yeniden ele almıştır. Âdem oğulları, bir lokma ekmek için boğuşuyor ve birbirlerinin kanına ekmek doğruyorlar.

Dava, dünkü davanın aynı: Biri yiyor, öteki bakıyor, kıyamet ondan kopuyor.

Biraz evvel küçük bayanın sofrada elile ittiği ekmeği geçen Büyük Harbde bulsak, gözümüze sürme diye çekecektik.

Ben, kendi payıma, karasabanımızın bu millî mahsulünü, kendi soframızda kendi elimizle kırabilmenin zevkini, has francalanın tadından daha üstün buluyorum. Sanki niçin ekmek değil de mutlaka francala?

Ve bu semt semt yükselen şikâyetler nedir?..

— Francala bulamıyoruz.. Francala bulamıyoruz!.

Mis gibi buğday ekmeğine karşı acıklı bir küfranınımet! İçine bir miktar çavdar karıştıktan sonra, sanki lezzeti mi eksildi, yoksa gıdası mı azaldı?. Hiç biri değil. Bilâkis, meşhur mesel bir kere daha sabit oldu: Beyaz francalanın adı vardı, esmer ekmeğin tadı var!»

Bir ahpab evinde geçen muhavereyi yazıma mevzu olarak seçtiğim için bana sitem etmeyiniz.

Francala hasretini bu ara, pek çok aklı başında kimselerden de dinliyorum. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı sayılan bir diyarda, vatandaştan, baş azığımız ekmeğe karşı daha yakın bir alâka ve benimseyiş beklemek hakkımız - dır. Dua edelim ki Allah onu bize aratmasın!

Salâhaddin GÜNGÖR

Şehir ve Memleket Haberleri

Şehir Meclisinin dünkü içtimaı

Mülhak masraf bütçelerinin müzakerelerine başlandı

İstanbul Şehir Meclisi dün Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdarın başkanlığında toplanmıştır. Ayar memurları maaşlarının ücrete tahvili hakkındaki teklif bütçe encümenine, Üsküdar meydanı imar plânının tetkik ve tasdiki hakkındaki teklif muhtelit encümene havale edilmiş, yeni tesis olunacak 1100 aded tenviratı umumiye lâmbası için 165,000 liranın sarf ve sureti tesviyesi hakkında bütçe encümeni mazbatası kabul olunmuştur.

Beyoğlu Kaymakamlığı yanından Tünele çıkan vesaiti nakliyenin takib etmekte olduğu yolun tevsii uygun görüldüğüne dair nafia encümeni mazbatası kabul edildikten sonra zabıtai belediye nizamnamesinin infilâklı mevaddın muhafazasına aid depolara temas eden maddeleri de okunarak tasdik olunmuş ve 1941 yılı belediye ve müşterek masraf bütçelerile mülhak bütçeler hakkında bütçe encümeninin mazbatasının müzakeresine geçilmiştir.

İktısad işleri masrafı 108,861, evlenme işleri Hukuk işleri müdürlüğünden makam emrine alınarak 14,640, sıhhat işleri masrafı 1,054,169, veteriner işleri 26,290, fen işleri 661,920, imar müdürlüğü 106,800, itfaiye müdürünün maaşı 70 den 80 liraya çıkarılarak masraf 359,328, istimlâk müdürlüğü 22,700, bahçeler müdürlüğü 154,340, mezarlıklar 36,500, temizlik işleri masrafı 535,780 lira olmak üzere kabul edilmiştir.

Bunlardan başka tarihî eserleri koruma cemiyetine 500, Topkapı Fukaraperver cemiyetine 1000, belediye memurları cenaze masrafına 1000, faydalı olduğu anlaşılan esnaf hastanesine 7500, İstanbul barosuna 2000, belediye memurları kooperatifi lokantasına 2000 lira yardım edilmesi muvafık görülmüştür.

Şimdiye kadar yardım listesinde Halic vapurlarına da yardım edilmekte idi. Bu idarenin Münakale Vekâletine devri takarrür ettiğinden bu zam kaldırılmıştır.

Müşterek tekaüd sandığı ihtiyat tahsisat ve tekaüd ikramiyesi 177,000 liradır.

Galata kulesindeki zeval vaktini gösteren tesisat için 2560 lira bütçeye konmuştur.

Tenviratı umumiye için bütçeye 295,001 lira tahsisat konmuştur. Turizm işleri istatistik ve neşriyat müdürlüğünden alınarak yazı işleri müdürlüğüne bağlanmıştır.

Hukuk işleri kadrosu 55,221, teftiş heyeti kadrosu 36,600, hesab işleri 643,380 liradır. Levazım müdürlüğü hesab işleri müdürlüğüne raptedilmiştir.

Fevkalâde bütçe: Vilâyet ve Belediye fevkalâde kısmı 2,843,064 lira olmak üzere tasvib edilmiştir.

Beden Terbiyesi tahsisatı olarak bütçeye 236,365 lira konmuştur.

Bütçe kararnamesine göre vilâyet bütçesi 6,965,928 lira olmak üzere ceman 12,643,836 liradır.

Yol mükellefiyeti yeni bütçeye göre 6 lira olarak tespit edilmiştir. Haziran ve birinciteşrinde iki taksitle tahsil edilecektir. Bedenî yol mükellefiyeti 8 gündür.

Bina vergisi taksitleri temmuz, eylûl, ikinciteşrin, ikincikânun aylarında olmak üzere dört taksitte, arazi vergisi ağustos ve birinciteşrin aylarında olmak üzere iki taksitte alınacaktır.

Yeni bütçeye İstanbul - İzmit yolunun ikmali inşası için 280,000 lira konmuştur. Haydarpaşa garında Üsküdar, Kadıköy arasında demiryolundaki geçid mahallindeki köprünün inşası için bütçeye 50,000 lira konmuştur.

Meclis mülhak bütçeleri pazartesi günü müzakere etmek üzere içtimaa nihayet vermiştir.

MAARİFTE

Başmuallimlerin toplantısı

İlk mekteb başmuallimleri dün öğleden sonra, Eminönü Halkevinde Maarif müdürü Tevfik Kutun başkanlığında aylık toplantılarını yapmışlardır. Toplantıda, çarşamba günleri öğleden sonraları mekteblerde yapılacak serbest çalışmalar hakkında Vekâletin gönderdiği tamim okunmuş ve bu çalışmaların şekli etrafında müzakerelerde bulunulmuştur.

Badema, hiç bir ilk mekteb çarşamba günü öğleden sonra tatil yapmıyacaktır.

Garib bir içtima!

Yazma ve Dokuma Kooperatifi içtimaı toplanacaktı, toplanamadı, toplandı ve gene toplanamayarak dağıldı

Yazma ve dokuma kooperatifinin dün yapılması icab eden senelik heyeti umumiyesi bir çok gürültülere sebeb olmuş, neticede toplantı da yapılamamıştır.

Dünkü toplantının evvelâ Esnaf cemiyetleri merkezinde saat 10 da yapılması mukarrerdi. Fakat içtima, dünkü gazetelerde neşredilen bir ilânla saat 14 e bırakılmış ve Ticaret Odası salonu içtima yeri olarak gösterilmişti. Bununla beraber Ticaret Vekâleti komiseri bu değişmeden haberdar olmadığından sabahleyin yapılması lâzım gelen içtimaa gitmiş, fakat kimseyi bulamamıştır.

Öğleden sonra Ticaret Odasında üç yüz kadar dokumacı toplanmış, fakat evvelce istifa eden idare heyetinin yerine faaliyette bulunan komite azasının gelmediği görülmüştür. Bunun üzerine komiser davet olunmuş, o da Ticaret Vekâletinden direktif almadığından içtimaa gelemiyeceğini bildirmiştir. Bu esnada birer heyet Valiyi ve Ticaret müdürünü ziyaret ederek içtimaın açılmasını istemiş, Ticaret müdürü telefonla Ticaret Vekâletine vaziyeti bildirmiş ve Vekâlet içtimaa müsaade etmiştir. Fakat muvakkat idare heyeti azaları içtimaa gelmemekte ısrar ettiğinden toplantı bir türlü kanuni mahiyet iktisab edememiş ve Vekâlet komisyonu içtimaa müsaade etmemiştir.

Bundan sonra içtimaa gelenler aralarında bir zabıt tutarak Ticaret müdürlüğünden idare komitesinin yaptığı hareketten ve dokumacıları işlerinden ederek zarara sokmasından dolayı mahkemeye verilmesini ve fevkalâde bir toplantıya müsaade edilmesini istemişlerdir.

Halk Bankası müdürü şehrimizde

Banka bilhassa pamuk ipliği tevziatile meşgul oluyor

Halk Bankası umum müdürü Ata Evcim, Ankaradan şehrimize gelmiştir. Banka meclisi idare azalarından bazıları da umum müdürle beraber gelmişlerdir.

Halk Bankası umum müdürü ve idare meclisi azaları burada bilhassa üzerinde ehemmiyetle durulan pamuk ipliği tevziat işile meşgul olmaktadır.

Halk Bankası şimdilik yalnız İstanbul ve Denizli mıntakasında el dokuma tezgâhı olanlara pamuk ipliği tevziatı yapmaktadır. Fakat hazırlanan esaslara göre el tezgâhları olan yerlerde bu vazifeyi kâmilen Halk Bankasının şubeleri mahiyetinde olan sandıklar üzerine alacaktır. Sandık bulunmıyan mahallerde ise ajanlıklar kurulacaktır. Bu ajanlıkların teşekkülü için bir proje hazırlanmıştır. Ticaret ve iplik tevziatile alâkadar bulunan İktısad Vekâletine bu proje verilmiştir.

Dün kendisile görüşen bir muharririmize Halk Bankası umum müdürü Ata Evcim bu hususta demiştir ki:

«— Şimdilik Halk sandıkları vasıtasile muayyen mıntakalarda iplik tevziatını yapıyoruz. Diğer yerlerde tevziat Ziraat Bankası şubeleri vasıtasile yapılmaktadır. Ziraat Bankası şubeleri olup da ehemmiyeti bulunan ve bu bankanın şubeleri olmıyan yerlerde ajanlıklar tesisi işi hakkında İktısad Vekâletinin kararını bekliyoruz. Biz bu hususta hazırız.»

ŞEHİR İŞLERİ

Yaza hazırlık

Belediye İktısad müdürlüğü yazlık eğlence yerlerinin tarifelerinin erkence yapılmasını, bu tarifelerin evvelâ mahallî kaymakamlar tarafından muvafık görüldükten sonra, bilâhare Belediye makamına tasdik ettirilmesini alâkadarlara bildirmiştir.

94 mü, 96 mı?

Belediye bir çuval undan 96 ekmek elde etmek hususundaki tecrübesine ısrarla devam etmektedir. Fırıncılar ancak 94 ekmek imal edebileceği kanaatindedirler. Bu defa tecrübe yapılacak fırınlarda, o fırınların hamurkârları çalıştırılmayıp haricden hamurkâr celbedilecektir. 96 ekmek elde etmek tecrübesi müspet netice verirse, ekmek fiatlarında bir miktar daha tenzilât yapmak imkân dahiline girecektir.

Üsküdarın imar plânı

Nafıa Vekâletinin tasdikını müteakib hemen tatbika başlanıyor

Şehircilik mütehassısı Prostun hazırladığı plâna tevfikan Üsküdar meydanının imar plânı Nafıa Vekâletince tasdik edilir edilmez tatbikına geçilecektir. Mütehassıs meydanın Boğaz istikametindeki kısmında bir otomobil parkile bir de büyük park vücude getirmekte Üsküdardaki büyük üç camiin arası açılarak iskeleden görülebilecek bir hale sokulmaktadır. Mütehassıs araba vapur iskelesini Şemsipaşa istikametine nakletmektedir. Üsküdar iskelesi yanındaki sahil doldurulmıyacak eski girinti ve çıkıntıları muhafaza edilecek bu girintilerde kayıklara mahsus ufak limanlar vücude getirilecektir. Yalnız bu sahile ayni şekli muhafaza etmek üzere rıhtımlar inşa edilecektir.

Belediye, plânın tasdikını müteakib tatbik edecek ise de şimdiden buradaki burdurları ve kaldırımları yaptırmağa karar vermiş ve 11,000 lira bedeli keşifle burasını arttırmaya koymuştur.

İKTISAD

Almanyaya yapılacak ihracat

Almanyaya yapılacak ihracattan, ithalât birliklerini alâkadar etmiyen maddelerin, tevziatı için Mıntaka Ticaret müdürlüğünde toplantılar yapılmaktadır. Dün ilk olarak deri ihracatçıları toplanmıştır. Toplantıda Almanyaya ihrac olunacak derilerin tevziatı yapılmıştır. Bugün de barsak ihracat tacirleri Mıntaka Ticaret müdürlüğünde toplanacaklardır.

Almanyaya yapılacak ihracat için bütün ihracat maddelerile alâkadar ihracatçılar böylece grup grup toplanarak aralarında ihrac olunacak miktarları tevzi edecekler dir. Bu ihracatın tutarı 2 milyon liraya baliğ olmaktadır.

Dünkü ihracat

Dün şehrimizde 257,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bu meyanda Fransaya iç fındık ve Filistine lâkerda gönderilmiştir.

Mensucat sanayiinde gece işleri

Koordinasyon heyeti, mensucat sanayiinde geceleri dahi kadın ve 12 yaşından büyük kız ve erkek çocukların çalıştırılmalarına müsaade etmiştir.

12 yaşından büyük erkek çocuklar maden işlerinde çalışabilecektir. Gece işleri hiç bir vakit sekiz saati geçmiyecek, fakat gündüz işleri fazla yevmiye verilmek suretile 11 saate kadar uzatılabilecektir.

Kahve tevziatı

Fiat Murakabe bürosu kahve tevziatını da kontrola başlamıştır. Buna sebeb, kahve alanlardan bazılarının bunu suiistimal ettiklerinin duyulmasıdır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Bozgunculukla mücadele

Nazik ânlar geçirdiğimize şüphe yoktur. Belki de daha nazik ve daha buhranlı günler göreceğiz. Bütün barışseverliğimize rağmen belki de tecavüze uğrayarak harbetmek ıstırarında kalacağız. Böyle bir ihtimal için, daha iyi hazırlanmak, daha esaslı teşkilâtlanmak vazifemizdir. Öyle ki bir gün, sulhtan harbe geçmek mecburiyetinde kalırsak çok sarsılmıyalım.

Yazımın başlangıcını okuyup da sakın, sabaha akşama harbe gireceğiz de, fikirlerinizi hazırlayorum, sanmayınız; beyhude üzülmüş olursunuz. Hayır, böyle bir şey yoktur. Yalnız, her ihtimale karşı hazır bulunmakla mükellefiz de onun için söylüyorum.

Harbe karşı hazırlanmalar çeşid çeşiddir ve yalnız askeri tedbirlere münhasır değildir; milli hayatın her sahasında tedbir almak lâzımdır. Perşembe günkü Ulus'ta Falih Rıfkı Atay da «Milli hazırlanma devresinde vazifelerimiz» başlıklı yazısında işçe maddelerinde tasarrufa riayet ve hava bombardımanlarına karşı aile siperleri yapılması lüzumundan bahsettikten sonra şöyle diyor:

«Milli hazırlanma devrinin halk ile temasta bulunan herkese düşen üçüncü vazifesi, hükûmetin siyasetine ve ordunun müdafaasına aid her türlü menfi telkinleri susturmak, maneviyat bozucu tertiblerine karşı daimî bir mukavemet ruhu uyandırmaktır.

Karışık unsurlar bulunmıyan memleket kısımlarında böyle bir zafın en küçük işaretlerini bile görüyoruz.

Fakat karışık ve şüpheli unsurlar az olmıyan İstanbulda şayialar, rivayetler ve dedikodular sokak kaldırımlarını yalayor. İki parola, bütün bunların hepsine hâkim olmalıdır: Milli politikamızdan hiç bir zaman şaşmıyacağız; milli müdafaa hazırlıklarımız bu politikanın her türlü mes'uliyetlerini ferah ferah bastırmağa kâfidir.»

Muharririn maksadını «Bozgunculukla mücadele edelim» cümlesile hulâsa edebiliriz. Biz, merdce harbetmeğe alışmış bir millet olduğumuz için, bugünkü harbin kahpe tekniğine karşı, ruhumuzdan kopan bir iğrenme ve nefret duygusile az çok bilgâneyiz. Halbuki bu tekniğin iblise rahmet okutan büttün hain inceliklerini iyice bilmek ve ona göre tedbirler almak mecburiyetindeyiz. Modern harb tekniği, hücum edilmesi mukarrer memleket ve milletin evvelâ maneviyatını sıfıra indirecek bir bozgunculuk taarruzunu emreder. Bunu dışarıdan aldıkları emirler ve direktiflerle içerideki hainler idare eder. Bu taarruz, evvelâ, bir yıldırım harbi şeklinde, bir sağanak şiddetile yapılmaz; bilâkis «ahmak nisetan» dediğimiz neviden toz halinde hiç ince yağan bir yağmur gibi, hissettirmeden sinsi sinsi yapılır. Böyle bir yağmur nasıl ehemmiyet verilmezse, farkına varmadan sırsıklam ederse, bu bozgunculuk harbi de, öylece, yavaş yavaş nüfuz eder ve korkunç tesirini tamamla ve iş işten geçtikten sonra gösterir; ondan sonra sağanak halini alır.

Bozgunculukla mücadeleye memur olanlar, gözlerini dört açmak ve en küçük hareketi, dedikoduyu, sözü, satır, kelimeyi dahi ehemmiyetsiz addetmemek mecburiyetindedirler. Bir milletin maneviyatını bozmağa çalışanlar, paytana pabuçlarını ters giydiren bir ustalıkla her şeyden, her vasıtadan, her hâdiseden istifade ederler. Damlaya damlaya göl olur; göl olduktan sonra sel olur. Bu itibarla damlaları göl olmaya vakit bırakmadan damladıkça kurutmak gerektir.

Sinirlerimizi, maneviyatımızı, kanımızı, millî birliğimizi bozmağa çalışan bozgunculuğa karşı dikkat kesilmeliyiz.

Güzel bir hareket

Yünlü kumaşçılar, vazife kurbanı polislerimizin ailelerine 600 lira hediye ediyorlar

Şehrimizin hamiyet sahibi yünlü kumaşçıları dün Salih Keçecinin mağazasında içtima etmişler ve Perapalas hâdisesinde şehid olan vazife kurbanı polislerimizin ailelerine hediye olmak üzere kendi aralarında 600 lira toplamışlardır. Tacirlerimiz, bu teberruun yerine tevdiini rica etmek üzere, İstanbul Emniyet müdürlüğüne müracaat edecekler dir.

Bir hırsız mahkûm oldu

Tahtakalede Balkapanı sokağında şekerci Sokratın dükkânından bir kutu bisküvit aşıran Ali, kaçarken yakalanmıştır. Meşhud suç kanununa göre Sultanahmed üçüncü sulh ceza mahkemesi, Aliyi 9 ay hapse mahkûm etmiş ve hakkında tevkif müzekkeresi kesmiştir.

Yerli nişadır

Bir müteşebbis Karabük fabrikası mamulâtından sulfat daminyomdan yaptığı yerli nişadır nümunelerini Fiat Murakabe bürosuna göstermiştir. Bu hususta tetkikat yapılmaktadır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kurustur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Sonsuz aşk!

— Bir haftadır sizi arayordum! - diye bildim - Sizin için, çılgına dönmüş haldeyim. Ama, insana; saadet gelince, yalnız gelmezmiş! Biraz evvel, radyodan, biletime elli bin lira vurduğunu öğrendim. Ancak; bu, size yeniden rastlamak kadar beni sevindirmedi.

Beni dinlemiyor görünerek, önünde durduğu vitrinlerdeki kadın eşyalarını seyrediyordu. Ama, sözlerimi sükûnetle dinlemişti. Yalnız, ilk karşılaşmamızda olduğu gibi görünmüyordu. Belki tanıyamamıştı. Hem nereden tanıyacaktı? Aramızda, hiç bir münasebet teessüs etmemişti ki. İhtimal, ümid verici hareketine, sonradan pişman olduğu için de, o gün otomobile binip kaçar gibi gitmişti. Bu sefer öyle yapmadı. Fakat, kaşlarını öyle bir çattı ki, arkasından bir adım atmağa bile cesaret bulamadım.

— Elbet, gene bir gün yoluma çıkar!

Diyerek onu takibden vazgeçtim. Bir an evvel servetime kavuşmak ihtirasile bayiin yolunu tuttum.

Bayiden paraları almış, evimi değiştirmiştim. Yalnız evimi değil, her şeyimi! Ama, o kadına karşı duyduğum hisler değişmiyordu. Hattâ; etrafımı birbirinden güzel bir sürü kadının sarmasına bile hiç ehemmiyet vermiyordum. Hep onu düşünüyor, onu arayordum.

Bir gün, Büyükadada bir gazinoya girdim. Bir sandalye çekip oturdum. Saat dört vardı. Vakit erken olduğu için de gazinoda kimseler yoktu. Bir aralık, bir kadın, nazarı dikkatimi çekti. Okuduğu kitab yüzünü iyice gizlediği için kim olduğu görülmüyordu. İçimde yükselen arzulara mukavemet edemedim ve ayağa kalktım. Yavaş yavaş o kadının bulunduğu tarafa yürümeğe başladım. Hayret! O idi! Yanına sokuldum. Derin nezaketle onu selâmladım:

— Ohh!.. Ne kadar bahtiyarım. Sizi, bir gün gene göreceğimden emindim.

Diye mırıldandım. O, cevab vermedi. Başını bile kitabdan kaldırmadı. Kendi kendime:

— Her halde duymadı, - diye düşündüm - Belki çok dalmıştır. Yahud da kendini pahalıya satmak istiyor.

Neden sonra, bir şeyin farkına varmış gibi doğruldu. Gözü, gözüme ilişti Hafif bir tebessüm etti. Bundan cesaret alarak:

— Yanımızda oturmama müsaade edersiniz sanırım!

Dedim. Fakat, yüzünde ayni tebessüm olduğu halde, hiç cevab vermedi. Tekrar kitaba eğildi, okumasına devam etti. Ne olursa olsun, diyerek bir sandalye çektim ve oturdum. Ona, kalbimi açacaktım. Okumakta olmasına aldırmıyacaktım.

— Aylardanberi sizi arayordum. Çünkü, sizi çılgınca seviyorum.

Dedim ve sözlerime devam edecektim. Bu sırada, yanımda bir karaltı belirdi ve durdu. Başımı çevirdim, yaşlı bir kadın, tepemde duruyordu. Kaşlarını çatarak:

— Ne istiyorsunuz?

Diye sordu. Fakat; hiddetli yüzü, birdenbire değişti. Onda husule gelen bu tahavvül, beni, kendimi kontrol etmeğe sevketti. Hakikaten şefkat duyulacak bir vaziyette olduğumu anladım. O, her şeyi anlamış bir tavırla:

— Bayan, kızımdır, - dedi - Ona lâf anlatacağım diye boşuna çenenizi yormayınız.

Şaşkın şaşkın ihtiyar kadının yüzüne baktım!

— Neden?

Dedim. O gülümseyerek:

— Çünkü kızım hem dilsiz, hem de sağırdır, dedi.

Düşündüm, sevilen elbette güzeldir. Fakat, ne olursa olsun, bir heykele ebediyen bağlı kalmak mümkün değildi. Bir şey söylemeden yanlarından uzaklaştım.

Seyfeddin Orhan

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Hava harbi

İngiltere ile Almanya arasında hava harbinin şiddetlenmiş olduğu bu sırada İngiliz Hava Nazırı Sir Archibold Sinclair Avam Kamarasında İngiliz hava kuvvetinin vaziyeti ve istikbali hakkında söylediği sözlerle İngiliz efkârı umumiyesini imkân nispetinde aydınlatmıştır. Harbin devam etmekte olması, İngiliz nazırının hava silâhına dair son derece ketum davranmasını icab ettiriyordu. O da bu icaba riayet ederek söz söylemiş olmakla beraber alenen söylenebilecek bir çok sözler bulmuş ve bu sözler İngiliz halkını bir hayli tatmin etmiştir.

İngiliz nazırının verdiği malûmattan anlaşılan ilk nokta, İngiliz hava kuvvetinin yepyeni ve eskilerinden daha sürati, daha yüksek uçuşlu, teknik bakımından düşman tayyarelerinden çok üstün tayyarelerle takviye edilmiş oldu - ğudur. Bu sayede İngiliz hava kuvveti büyümüş ve büyüdüğü nispette taarruz kabiliyeti de artmıştır. Düşman hedefleri daha sık ve daha tesirli bir tarzda bombardıman edilmekte ve taarruz kabiliyeti de günden güne yükselmekte - dir. Bunun manası hasmın, İngiliz kuvvetinin arttığını her gün daha fazla ve daha derinden hissetmesidir.

Fakat kazanılan muvaffakiyet bundan ibaret değildir. Müdafaa bakımından da müteaddid muvaffakiyetler kazanılmış, gece taarruzlarına karşı gelmenin yeni imkânlarından istifade edilmiş ve bunlar da tatbik sahasına konarak tesirini göstermiştir. Diğer taraftan, Amerika - dan da çok kıymetli ve çok kuvvetli tayyareler gelmekte ve bunlardan hem taarruzî, hem tedafüi sahalarda büyük istifadeler temin olunmaktadır.

Fakat İngiliz Hava Nazırının bu yoldaki beyanatı İngilterenin hava silâhı bakımından Almanyaya tefevvuk ettiğini iddia etmemektedir. Sayı bakımından faikiyet henüz Almanyadadır. Fakat İngiliz tayyareleri de gerek teknik, gerek kalite bakımından faik olduğunu göstermekte ve sayı faikiyetine doğru en emniyetli adımlar mütemadiyen atılmaktadır. Onun için umumî faikiyetin kazanılacağı gün de uzak değildir. Muhakkak olan nokta İngilterenin geçen seneye nispetle kat kat kuvvetli olduğu ve kuvvetinin en muvaffakiyetli ilerleme ile gittikçe arttığıdır. Bu sayede İngiltere, hasmın en şiddetli hamlelerine ve önümüzdeki günlerin büyük sıkıntılarına mukavemet edecektir.

İngiltere Hava Nazırının, gerek bu günkü vaziyet, gerek yakın istikbal hakkında söylediği bu sözler, harbi kısa kesmek ve sür'atle bitirmek için vuku bulmakta olan ve bundan böyle şiddetini arttıracağı anlaşılan teşebbüslerin kat'i bir netice vermekten uzak kalacağını göstermektedir.

İngiliz efkârı umumiyesinin ve harb ile alâkadar olan bütün milletlerin de bu sırada anlamak istedikleri nokta bu idi.

Harbi Uzaksarka yaymak teşebbüsü:

İngilterenin Amerikan yardımile, silâh faikiyetini tesis ederek harbe yeni bir istikamet vermek için uğraştığı sırada mihver devletleri de İngiltere ile Amerikanın kuvvetlerini Uzaksarkta meşgul etmek için Japonyayı harbe sürüklemeğe ehemmiyet veriyorlar.

Anlaşılan Japonya mihvere bu yolda yardım etmek için Sovyet Birliğile arasının düzeltilmesini şart koşmuş olduğundan mihver de bu mesele ile meşgul olmuş ve icab eden teşebbüslerde bulunmuştur. Onun için Sovyet Birliği ile Japonya arasında bir ademi tecavüz paktı imzası ihtimalinden sık sık bahsolunmaktadır. Hattâ teeyyüd etmiyen bir takım haberlere göre bu mesele, bir müddettenberi Japonyada tetkik olunmakta ve böyle bir anlaşmaya varmak için zemin hazırlanmaktadır.

Sovyet Birliği ile Japonya arasında yapılacak bir anlaşmanın esası, Japonyanın Çini teşrid ederek kat'i bir mağlûbiyete uğratmasını kolaylaştırmak olacaktır. Çünkü anlaşılan Japonya, Çin gailesini tamamile hertaraf etmeden yeni bir harbe girmek fikrinde değildir. Çin harbinin nispeten kolaylıkla bitirilmesini temin edecek en mühim âmil de, Çin milliyetçilerinin hariçle alâkalarını kesmek ve haricten yardım görmelerine mâni olmaktır. Bu yüzden Japonya, Sovyet Birliğile Çin milliyetçileri arasın daki münasebetleri kesmeğe ehemmiyet vermekte ve bu münasebetleri kesmeyi Japonya ile Sovyet Birliğinin anlaşması için en mühim esas saymaktadır.

Japonyanın bu işi başarmağa muvaffak olması, onun artık Uzaksarkta hic bir devletle rekabet kabul etmez en geniş hâkimiyet ve kudrete sahib olması bu hâkimiyet ve kudret karsısında Uzaksarkla alâkadar olan bütün devletlerin âdeta kayıdsız ve şartsız bir surette boyun eğmeğe mecbur olmalarıdır.

Mihver devletleri Uzaksarkla, pek de alâkadar olmadıkları için Japonyanın orada ve bu tarzda hâkim olması onlarca hic olmazsa bu günkü harb zaruretleri yüzünden, bir fedakârlık teşkil etmeyebilir. Fakat Sovyet Birliği, bir Uzaksark devletidir ve böyle olduğu için Uzaksarkın mukadderatile hayatî bir surette alâkadardır. Bu yüzden Sovyet Birliğinin bu teşebbüsleri nasıl telâkki ettiğini anlamak icab eder.

Bu nokta ise henüz anlaşılmamış bulunuyor.

Harbin Uzakşarka yayılıp yayılmaması bu teşebbüsün muvaffakiyet ve ademi muvaffakiyetile alâkadardır. Teşebbüs muvaffak olduğu takdirde Japonya Sovyet Birliğile anlaşmış olmanın muka - bilinde harbi Uzaksarka yayarak onlar da yardım etmesi beklenebilir.

Aksi takdirde Japonyanın kendi işlerile meşgul olmakla iktifa etmesi daha çok muhtemeldir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Lisansa tâbi tutulan ihracat eşyası

Ankara 14 (Telefonla) — Yabancı ülkelere ihrac edilecek mahsul ve mamuller ihracatının lisansa tâbi tutulması hakkındaki kararnameye bağlı listeye aşağıdaki gümrük tarife pozisyonlarına dahil maddeler ilâve edildi:

127, 128 A, 129 - 136, 138, 192, 206, 242 B, 270 ve yüzde kırk advaborene dahil Türk halıları.

İşgal edilmiyen Fransayı işe için

İngiltere ve Amerika müştereken bir çare bulmağa çalışıyorlar

Vaşington 14 (a.a.) — Ofi: Sabık Havas — Amerikan radyosu bildiriyor:

«İyi haber alan mahfillere göre, Amerikan ve İngiliz hariciye nezaretleri yüksek memurları, halen İngiliz ablukasının, işgal altında bulunmıyan Fransanın iaşesini mümkün kılacak bir tarzda gevşetilmesi vasıtalarını müzakere etmektedir.

Umumiyetle sanıldığına göre, Fransız hükûmetinin aldığı hattı hareket karşısında İngiltere eğer aleyhte vaziyet a - lırsa bundan vahim neticeler çıkabile - cektir.»

Fransız çocukları Amerika için tezahürat yaptılar

Marsilya 14 (a.a.) — Amerikan Kızılhaçının gönderdiği hamulenin Fransız makamatına teslim muamelesi münasebetile Amerika mümessillerine karşı büyük muhabbet tezahürleri olmuştur. Ellerinde Fransız ve Amerikan bayrakları taşıyan yüzlerce çocuk ve mektebli rıhtımlara toplanmış bulunuyordu. Bunlar Amerika mümessillerini hare - retle alkışlamışlardır.

15 Holandalı

Alman askerî mahkemeleri tarafından kurşuna dizildi

Amsterdam 14 a.a.) — D.N.B. Holanda mıntakası askerî kumandanlığı bildiriyor:

Bozgunculuk, tethiş faaliyeti ve casus teşkilâtlarına mensub olma suçlar'le La Haye'de mahkeme olunarak 13 martta idama mahkûm edilen 18 Holandalıdan 15 1 kurşuna dizilmiştir. İdama mahkûm edilen diğer 3 Holandalının cezası, askerî kumandanlıkça müebbed kürek cezasına çevrilmiştir.

İngilterede sebze ziraati genişletiliyor

Londra 14 (a.a.) — İngiltereye 9 ton sebze tohumu gelmiştir. Bu tohumlar Amerikan çiftçilerinin İngiliz çiftçilerine hediye ettikleri 50 ton sebze tohumunun birinci partisini teşkil etmektedir. Bu tohumların sevki ilkbahar ekimine yetiştirilmek maksadile tacil edilmiştir.

Dünkü Mecliste

Ankara 14 (a.a.) — B. M. Meclisi bugün Refet Canıtezin başkanlığında toplanmıştır.

Celsenin açılmasını müteakıb Fethi Okyarın Adliye Vekâletinden istifasına ve yerine Hasan Mene - mencioğlunun Adliye Vekâletine tayin edildiğine dair Ruyaseticumhur tezkeresi okunmuş, muvaffakiyet temennileri ve alkışlarla karşılanmıştır.

Ruznamede bulunan ve 13/4/36 tarihli haftalık karar cetvelindeki karara aid arzuhal encümeni mazbatasının okunmasından sonra Meclis çarşamba günü toplanmak üzere içtimaa son vermiştir.

Tunus Valiahdliği

Vichy 14 a.a.) — Stefani ajansından:

Tunustan bildirildiğine göre Mehmed Beşir Bey, Tunus beyliğinin Veliahdi olarak tanınmıştır.

Hasankalenin kurtuluş bayramı

Hasankale 14 (a.a.) — 13 mart gününün Hasankalenin kurtuluş günü olması münasebetile dün kazamız halkı bu mutlu günü coşkun tezahüratla kutlamışlardır.

Göbbels de bir nutuk söyledi

Viyana 14 (a.a.) — D.N.B. Anschluss'ın üçüncü yıldönümü münasebetile Propaganda Nazırı doktor Göbbels dün yüz binlerce Viyanalının önünde bir nutuk söylemiştir.

Göbbels ezcümle demiştir ki:

«— Alman milletinin önünde tarihi ehemmiyeti haiz bir vazife vardır. Zafer bizim olacaktır. Zira biz en sıhhatte ve en kalabalık bir milletiz. Alman hava kuvvetleri şimdi son düşman olan İngiltereye karşı nihai mücadeleye hazırlanmakta - dır.»

Müteakiben Göbbels, şimdi barış meselelerinden bahsedilemiyeceğini, zira bütün gayretlerin harbe mü - teveccih olduğunu bildirmiştir.

Çinde çete muharebeleri

Peiping 14 (a.a.) — Şansi eyaletinin merkezi olan Taiynan'dan gelen yolculara göre 9/10 mart gecesinde şehrin dışında Çinli çeteler tarafından yapılan hücumlar neticesinde şiddetli musademeler ol - muştur.

Hankeu demiryolu üzerinde ve Peiping'in 50 kilometre cenubunda bulunan Liuliho civarındaki tepe - lerde de muharebeler olduğu bildirilmektedir.

Japon Hariciye Nazırı Berlin yolunda

Matsuoka'nın Moskovayı ziyareti henüz mukarrer değil

Tokyo 14 (a.a.) — Japon Hariciye Nazırı Matsuoka, Koreye tayyare ile gideçek yerde, fena hava şartları dolayısile Tokyodan Şimoeseki limanına trenle hareket etmiştir. Şimoeseki'den bu akşam hareket edecektir.

Hariciye Nezareti sözcüsü demiştir ki:

«— Moskova ziyareti hususunda kat'i bir şey takarrür etmiş değildir. Tokyodan hareketinden evvel, Matsuoka, böyle bir ziyaret hakkında bir şey söylememiştir.»

Moskovada ziyafetler

Moskova 14 (a.a.) — D. N. B. bildiriyor:

Japon büyük elçisi Tatekawa dün akşam Sovyet Hariciye Komiseri Molotof şerefine bir ziyafet vermiştir. Davetliler arasında Hariciye Komiser muavinleri Vişinski ve Losovski de bulunuyorlardı.

İkinci defa olarak Molotof Japon büyük elçiliğine misafir olarak gitmektedir. Moskovadaki siyasî mahfillerde bu hâdisenin Japon - Sovyet münasebetlerinin tedricen iyileşmekte olduğuna delâlet ettiği zannedilmektedir.

Matsuoka Papa ile görüşecekmiş

Roma 14 (a.a.) — Tokyoda çıkan Japon Times ile Japon Advertiser gazetelerinin yazdıklarına göre, hıristiyan dininde olan Japon Hariciye Nazırı Matsuoka'nın Romayı ziyareti esnasında Papa tarafından da kabul edilmesi muhtemeldir.

"Keşif Kıt'ası,,

İngilterede yeni bir harb teşekkülü kuruldu

Londra 14 (a.a.) — İngilterenin resmi gazetesi olan «London Ga - zette» ilk defa olarak «keşif kıt'ası» adını taşıyan yeni bir İngiliz teşekkülünden bahsetmektedir.

London Gazette, bu kıt'aya üsteğmen olarak tayin edilen 20 harbiye mezununun ismini neşretmiştir.

Bu yeni adın neye delâlet ettiği ve yeni teşekkülün vasıfları hak - kında Harbiye Nazırına sorulan bir suale, nazır şu cevabı vermiştir:

«— Halen bu hususta hiç bir malûmat verilemez.»

Ankarada Kızılay balosu

Ankara 14 (Telefonla) — Ankara Kızılay balosu yarın akşam Ankara Palas salonlarında verilecektir. Baloya Hariciye Vekilimiz tarafından bütün kordiplomatik davet edil - miştir.

Trahom için yeni bir ilâc

Berlin 14 (a.a.) — D.N.B. ajansı bildiriyor:

Askeri bir tıb mecmuası olan Deutscher Militaerazt'ın mart nüshasında birinci sınıf askeri doktorlardan profesör Hanke, trahomun tam tedavisi hakkında bir makale neşretmiştir. Bu netice başka hastalıkların da tedavisinde şifalı bir tarzda kullanılan Albucide istimalile elde edilmiştir.

Birbirine uygun çıkan bir çok tecrübelerden sonra yapılmış Albucide tedavisile üç haftada hastalığın kendine mahsus olan kabarcık tezahürlerinin tamamile zail olduğu ve rüyetin tamamile düzeldiği gö - rülmüştür.

Madalya ile teltif edilen hamiyet sahibleri

Ankara 14 (a.a.) — Çocuk Esirgeme kurumu genel merkezinden tebliğ edilmiştir:

Yurdun en mühim meselelerin - den olan çocuk davasına mütevali ilgisile geçen yıl Çocuk Esirgeme tunç madalyasile taltif edilen Zonguldak tüccarlarından Mehmed Çelikel bu yıl da Zonguldak merkezimize 200 lira ve 40 takım şayak çocuk elbisesi teberru etmekle madalyasının gümüşe tebdilline ve Mersin Çocuk Esirgeme merkezine 200 lira teberru eden Akdeniz Türk Limi - ted sirketile gene Mersin merkezine 200 lira teberru eden Tarsus Çukurova bez fabrikasının tunç madalyalarile teltifi Çocuk Esirgeme genel merkezi idare heyetince karar altına alınmış ve madalyalarile genel merkezin teşekkürnamesi kendilerine gönderilmiştir.

Japonya, Avustralya ile iyi geçinmek arzusunda

Canberra 14 (a.a.) — Japonya - nın Avustralya nezdindeki ilk mümessili Kavai, umumi vali Lord Gowri'ye itimadnamesini takdim etmiştir.

Umumi valiye hitaben söylediği nutukta Kavai şöyle demiştir:

«— Japonya, Avustralya ile olan münasebetlerini ıslah etmek arzusundadır ve bu hususta mümkün olan her şeyi yapacaktır.»

Lord Gowri de aynı şekilde cevab vermiştir.

FİKİRLER

Lüks ve moda

Yazan:

Profesör M. Şekib Tunç

Bunlar ilk bakışta sırf zenginlerin yaptıkları bir nüfuz ve saltanat gösterişi gibi göründüğü için yapmacık şeyler zannolunur. Bir cemiyet hayatı içinde yaşayan insanlar da filhakika birçok hareketlerinde bu hayatın baskısı altında bulunduklarının farkında bile olmadıklarından yaptıkları şeylerin hep kendi zevk ve iradelerinden geldiğini sanırlar. Halbuki yerinde saymıyan cemiyetlerde zümreler arasındaki farklılaşmalar arttıkça kollektif ihtiyaçların da arttığı ve ferdlerin zevk, arzu ve kaprislerde birbirinden bariz bir surette ayrıldıkları, sonra da herkesin birbirlerini taklid ettikleri görülür. İlk zamanlar, korunma, beslenme, barınma gibi en mübrem ihtiyaçlara cevab veren sanayi, yavaş yavaş, geçici yahud sürekli, birçok arzuların tatmin edilmelerine davet edilerek artık sadece doğrudan doğruya elzem olan şeylere çalışmaz, lüks şeyler de yapmağa başlar. En iptidaî medeniyetlerde bile elbiselerin, silâh ve meskenlerin, hatta vücudlerin süslendikleri görülür. O halde ki bu lüzumsuz sanılan şeylere sahib olanların itibarları arttığı nispette lüksün halk nazarındaki kıymeti mukavemet edilemez bir kuvvet kazanır. Bunun için lükse aid olan bu kollektif arzuları «sun'i» addetmek doğru görünmüyor; hele bu lüks eşya estetik olursa -ki ekseriyetle böyledir- onlara olan temayül arzu hududunu da geçerek bir ihtiyac halini almaktadır. Çünkü çok zarif ve güzel yapılmış bir şey dururken bunun alelâdesini almak ancak bir zaruretle olabilir. Lüks ve süs ihtiyacının insanlığın daha ilk devirlerinden itibaren hissedilmesi onun aynı zamanda cinsî iştihayı uyandırmağa, kudret ve nüfuzu artırmağa yardım etmesindendir. Mabedlerin servet ve ihtişamı, şehirlerin azameti, güzel san'atların abideleri, bayram günlerinin şaşaası maşerî bir saadet gibi duyulmaktadır.

Kıymetli şeylere sahib olmak, mücevherler edinmek, büyük emek ve fedakârlıklarla kazanılacak şeylere sahib olmak daima hased, kıskanclık ve gıptayı uyandırmış olduğu için bunların taklidlerini olsun yıkım pahasına almak tehalükleri zaptedilemez maşerî bir salgın halinde berdevamdır. Zenginlikleri gösterişten ibaret kalmış kimselerde bazı lüks şeylerin bulunması bile bunlara bir itibar kazandırmaktadır. Bir altın köstek, kıymetli bir tabaka, pırlanta bir yüzük derhal gözleri kamaştırıyor.

Bu hal devam ettikçe zarurî ihtiyaçların yanında lüks arzularının devam etmemesi mümkün değildir. «Moda» da kendini bilhassa lüks içinde gösterir. Hem de yalnız elbiselere münhasır kalmaz: Evler, apartımanlar, köşkler, semtler, oteller, kazinolar, eğlenceler, mesireler, kokular, konserler, kitablar, mecmualar bile moda olur. Bu alaca akıntıya kimi zarafet iptilâsile, kimi ayıblanmak korkusile, velhasıl hepsi de içtimaî bir sürüklenişle kapılmaktan kurtulamaz. Bazan başlangıcda aklı selime aykırı olan bu taklid seli, yukarıda moda olduklarını gösterdiğimiz şeylerin her hangi bir tarafında vâki olan hoş bir değişikliğin nazarları çekmesile olabildiği gibi çok kere sadece bir yenilik olmasından, tuhaflık ve acayibliğinden peyda olur.

Elbise modaları, ekseriya içtimaî tesir vasıtalarını pek iyi bilen terziler tarafından ortaya atılır: Monden denilen tabaka, meşhur tiyatro ve sinema artistleri ve hatta sırf bu iş için kullanılan güzel endamlı, zarif canlı mankenler bu vasıtaların başında gelir. Büyük caddelerdeki lüks mağazaların camekânları da bunlara inzımam edince hırslar büsbütün körüklenmiş olur. Moda gazeteleri, reklâmlar bunları takib eder. Tanınmış ailelerin bunlara rağbeti en müessir bir propaganda yerine geçer. Bunların gözünden düşmek korkusu o ailelerle irtibatı olan birçok ailleleri de arkalarından sürükler. Aynı korku derece derece diğer tabakalara da sirayet eder. Bunun için modaya mukavemet etmek umumiyetle boşa çıkan bir gayret olmaktan öteye gidemiyor. Çünkü bütün arkadaşlar, dostlar, akrabalar da bu akıntının içinde olduğu gibi sanayi ve tekniğin her nev'i mukavemet edilmesi hemen hemen imkânsız olan bu adsız kuvvetin hizmetkârı olmuşlardır.

Modanın bu karakterinden başka bir de istikrarsızlığı vardır. Nasıl olmasın ki her moda bilhassa lüks şeylere aiddir, mantık dışındadır, bir nevi maşerî kaprislerden ve çok kere sun'i bir surette hazırlanmış propaganda ve reklâm hareketlerinden gelmekte ve başlıca saltanatını gösteriş seven kadınlarla kadınlaşmış erkeklerde, yahud sathî ruhlarda kurmuş bulunmaktadır. Bunun için kendini göstermek imkânı verecek bir yenilik fırsatı baş gösterince derhal değişmeğe mahkûmdur.

Elbise modaları mevsimlerle değişir; mobilya, ziynet eşyaları, mücevher, oyuncak, sayfiye ve seyahat modaları bunlardan biraz daha fazla devam eder. Fakat bunların sanayiinde göz alacak bir yenilik vücud bulunca yenilik meraklılarının hemen mağazalara hücum ettikleri görülür, sayfiyeler, oteller, bunlara göre yenileşir. Maşerî temayülün birçok şeyler hakkındaki bu istikrarsızlıkları sanayi erbabını daha cazib ve yeni şeyler, daha mahir ustalar aramağa, yeni ve orijinal san'atkârlar bulup bunların ibdalarından istifade etmeğe mütemadiyen teşvik eder. Bu suretle moda yenilikler vücude getiren sanayi erbabına tesir ettiği gibi bunlar da modanın isteklerine boyun eğmeğe mecbur olurlar.

Hiç şüphe yok ki modaya en çok kuvvet verenler millî mizacları yahud kazanılmış karakterleri itibarile istikrarsız olan millet ve muhitlerdir. Kozmopolit büyük şehirlerin en çok modaya meclûb olmaları bunu gösterir. Fakat buna mukabil modanın teknik vasıtaları mütemadi bir tekemmüle götürdüğü düşünülecek olursa bu şehirlerin hiç olmazsa modaya mağlûbiyetlerinden dolayı öğünmek tesellileri vardır.

Hulâsa, ferdin kütleye ve kütlenin ferde, alıcının yapıcıya, yaratıcının taklidcilere olan karşılıklı tesirini bundan daha iyi gösteren içtimaî bir tesanüd sahası pek çok değildir.

M. Şekib TUNC

İlk kafile

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

daki İngiliz levazım komisyonu azası olacaktır. Salter aynı zamanda deniz ticareti parlamento müsteşarlığını muhafaza edecektir. Bundan başka İngiliz hükûmetinin diğer bir mümessilinin de İngilterenin emrine verilecek gıda maddeleri meselesinde Amerika hükûmetile bir anlaşma yapmak üzere Amerikaya gönderilmesi lâzımdır.

İngiliz İaşe Nazırı Robert Brand'dan bu vazifeyi kabul etmesini ve mahdud miktarda zevattan mürekkeb bir komisyonun riyasetini deruhde eylemesini istemiştir. Brand da Aemrikadaki İngiliz levazım komisyonu azalığına tayin edilecektir.

Sir Arthur Salter bu gün Amerikaya hareektinden evvel Kral tarafından kabul edilmiş ve Meclisihâs azası sıfatile yemin etmiştir.»

7 milyon dolarlık tahsisat kabul ediliyor

Vaşington 14 (a.a.) — Mümessiller Meclisi reisi, gazetecilere verdiği beyanatta, iare ve icar kanunu mucibince 7 milyar dolar tahsisatı derpiş eden kanun lâyihasının salı günü Meclise geleceğini bildirmiştir. Bu lâyihanın aynı gün kabul edilmesini temine çalışılacaktır.

İngiltere için 500 şilep yapılıyor

Nevyork 14 (a.a.) — New-York Journal of Commerce'in verdiği malûmata göre, Birleşik Amerika bahriye komisyonları tarafından tespit edilen yeni müstacel program İngiltereye mahsus olmak üzere 500 kargonun inşasını derpiş etmektedir.

Bir buçuk milyon tonluk gemi İngiltereye devredilecek

Vaşington 14 (a.a.) — Ticareti Bahriye komisyonu, Amerikalı armatörlere aid olarak yabancı bayraklar altında seyreden ticret gemilerini tespit eylemek niyetindedir. Bu vapurlar, müdafaaya yarayan levazımın naklinde kullanılacaktır.

Salâhiyettar mahfillerin tahminlerine göre, Amerikalı armatörlere aid 285 şilep, halen İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan, Arjantin, Belçika, Küba, Danimarka, Macar, Holanda, Norveç, Panama ve Venezuella bayrakları altında seyretmektedir. Bunların mecmuu tonilâtosu 1,630,205 tir.

Bu vapurların bir kısmı, İngilterenin emrine verilecek ve geri kalan kısmı Amerika Birleşik Devletleri ticaret filosuna ilâve olunacaktır.

Amerikada işçi seferberliği

Vaşington 14 (a.a.) — Birleşik Amerika hükûmeti, silâh imalâtını tesri maksadile, bu günden itibaren harb malzemesi imalinde kullanılabilecek işçilerin kaydına başlamıştır.

Şubat şarfında yapılan Amerikan tayyareleri

Vaşington 14 (a.a.) — Tayyare inşaatçıları odasından verilen malûmata göre Amerikan fabrikaları şubatta 972 tayyare imal etmişlerdir. Bunlardan 879 u İngiliz ve Amerikan hava kuvvetlerine teslim edilmiştir. Amerikan tayyare fabrikaları 1942 temmuzundan itibaren senede 32,000 tayyare imal edebileceklerdir.

Demokrasinin zaferi

(Başmakaleden devam

zaman zaman ve yer yer aldığı şiddetli safhalara bakılarak iki tarafın asla barış kabul etmez kanlı bıçaklı düşmanlar olduklarına hükmolunabilir. Halbuki sadece bir fikri muzaffer kılmak için yapılan bu çarpışma sonunda efkârı umumiye hakem olarak kararını verince ihtilâf ortadan kalkıyor ve muzaffer olan fikir hemen herkesin malı oluyor. Dünün kavgacıları, artık üzerinde ekseriyet hasıl olan fikir etrafında toplanarak, sanki hiç bir şey olmamış gibi el ele, kol kola çalışmağa koyuluyorlar.

Son hâdisede bu halin hiç söz götürmez en parlak misalini görmekteyiz. Cumhur reisliği intihabından başlayan mücadele safha safha inkişaf ederek yardım lâyihasının kanuniyet kazanmasında neticelendi. Şimdi artık ihtilâf mevzuu kalmadı, yeni vaziyet bütün Amerkanın malı oldu çıktı. Bugün büyük cumhuriyet, dünkü muhaliflerin büyük ekseriyeti de beraber olduğu halde, baştan başa demokrasilere yardımın son sür'at ve son mükemmeliyetle yapılması heyecanı içinde çalkanıyor.

Her hangi bir mesele teşrii meclislerden geçerek kanuniyet şeklini aldıktan sonra umum için muta' olur. Bu umumî kaidenin Amerikada da bu suretle cari olduğunda ve olacağında şüphe yoktur. Fakat Amerikada olan şey bu prensipin tabiî tezahüründen ibaret değildir. Amerikada mücadele bittikten sonra herkes muzaffer olan fikri benimsemekte tereddüd etmiyor. İşte Avrupa parlmanterizminin daima göstere - mediği bu fazilettir ki Amerikan demokrasisinin en mümtaz vasfını teşkil ediyor. Nitekim bu fazilet son hâdisede alelıtlâk demokrasinin bir zaferi gibi göründü ve hakikaten de öyledir: Evvelâ alelıtlâk demokrasinin zaferi, sanıven Amerikan demokrasisinin zaferi ve nihayet İngilterenin zaferi.

Harbin makûs tecelliilerile Mihver blokuna karşı tekbaşına kalan İngiltere, Amerikan muzaheretine mazhar olmakla hakikaten paha biçilemiyecek kadar büyük bir kazanc elde etmiş oluyor. Yüz otuz milyon nüfuslu idealist ve kudretli bir memleket mücadelede demokrasinin zaferini hedef tutarak İngiltere yanında mevki almış bulunmaktadır.

Yardım lâyihası kanunî mahiyet alır almaz Amerikada harekete gelen faaliyetin büyüklüğü bizi tekrar bu mevzu üzerinde durmağa mecbur etti. Şimdi daha büyük bir kat'iyetle kani olmuş bulunuyoruz ki heyecanlı Amerikan alâkası bu yeni dünya mücadelesinin istikametini ve hatta mukadder akıbetini tayin etmiş gibidir. İngiliz İmparatorluğuna katılan bu yeni kudret bu harbin belki en müessir unsurunu teşkil etmek liyakatile ileriye atılmış ve bu mahiyetini daha ilk dakikalardan itibaren en ufak şüphe ve tereddüde mahal bırakmıyan çok sümullü bir azimle göstermeğe başlamıştır.

YUNUS NADİ

Bir İngiliz yardımcı gemisi battı

Londra 14 (a.a.) — Bahriye Nezaretinin tebliği:

Donanmanın yardımcı gemilerinden Manistee batmış, mürettebattan ölenlerin en yakın akrabaları haberdar edilmiştir.

Habeşistanda

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

şamı azptedilmiştir.

Trablusgarbın bombardımanı

Kahire 14 (a.a.) — Tebliğ:

Trablusgarb şehrinde bir deniz havuzile esas rıhtım şiddetli hücumlara maruz bırakılmıştır. Bombalar, rıhtım boyunca yere düşmüş, birçok yangın ve bir fener civarında müthiş bir infilâk vukua gelmiştir. Zlitene'de bir yol iltisak noktasile askerî binalar da bombardıman edilmiştir.

Eritre'de, demiryolları, köprüler, düşman kıt'aları ve top mevzileri bombalanmış ve mitralyöz ateşine tutulmuştur.

Habeşistanda, cenubî Afrika tayyareleri, ileri ahreketlerine devam eden kıtalarımıza muzaherete devam eylemişlerdir.

Tayyarelerimizin hepsi, bu harekâtan salimen dönmüştür.

Kahire 14 (a.a.) — Ortaşark İngiliz hava kuvvetleri umumî karargâhı tarafından dün akşam neşredilen fevkalâde tebliğ:

İngiliz bombardıman tayyarelerinden mürekkeb bir filo dün gece Rados adasındaki düşman tayyare meydanlarına şiddetli bir hücum yapmıştır. Maritza'da atılan bombaların hepsi meydanın uçuş pistleri ve hangarlar üzerine düşmüş - tür. Atılan yangın bombalarından müteaddid infilâklar vukubulmuştur. 30 kilometre kadar uzaktan görülebilen bir yangın da çıkmıştır.

Kalato ve Kattavya'da bütün bombalar tayyare meydanına düşmüştür.

Scarpanto'da müteaddid infilâklar vuku bulmuş, bir yangın çıkmıştır. He - defler üzerinde kesif bir tayyare dafi ateşile karşılaşılmıştır.

Tayyarelerimizin hepsi üslerine dön - müşlerdir.

İtalyan tebliği

Roma 14 (a.a.) — Tebliğ:

Alman hava kuvvetlerine mensub tayyare filoları, 11/12 mart gecesinde Sirenaik'teki hava ve deniz üsleri üstünde uçmuşlardır .Uçan düşman tayyareleri, motörlü nakil vasıtaları ve muhtelif müdafaa tertibatı tahrib edilmiştir.

Düşman tayyareleri, Trablusgarb üzerine bir gece akını yapmışlardır. Cüz'i hasarat vardır.

Hava filolarımız Girid adasındaki hava ve deniz üslerini bombardıman etmişlerdir.

12/13 mart gecesinde İngiliz tayyareleri, bazı kasabaları, Rados adasında bir zaviyeyi bombardıman etmişler ve yerlilerden iki kişinin ölümüne, iki kişinin de yaralanmasına ve bazı binalar da hasara sebebiyet vermişlerdir.

Şarkî Afrikada düşmanın Keren mıntakasındaki bir hücumu defedilmiştir.

Yukarı Sudanda bombardıman tay - yarelerimiz düşman kıtaatını ve motörlü nakil vasıtalarını bombardıman etmiş - lerdir.

Yeni Zelândanın İngiltereye askerî yardımı

Londra 14 (a.a.) — Yeni Zelânda Müdafaa Nazırı Jones, şu beyanatta bulunmuştur:

«— Harbin bidayetinden beri 500 pilot, 350 rasıd ve 58 mitralyözcü denizaşırı hizmet için Yeni Zelândadan hareket etmiştir. Bunların yekûnu 1430 subay ve yarsubaydır. 1935 tenberi hava talim merkezlerinin adedi ikiden 11 e iblâğ edilmiş ve bu suretle halen senede beş bin tayyareci yetiştirilmesine im - kân hasıl olmuştur. Şimdiye kadar yetiştirilenlerle yetişmekte olanla - rın adedi dokuz bindir.»

Hadiseler Arasında FELEK

Üstüne mum dikilen karpuz

Dedem merhum Diyarbakırda alaybeyi iken gencliğini orada geçirmiş olan rahmetli babam naklederdi.

Diyarbakırın karpuzu meşhurdur. Hatte ikisi bir deve yükü olurmuş diye bir de söz vardır ki; tanesinin bazan 50 - 60 kilo çektiğini teyid eder. Bostan bu kadar büyük olunca artık tane ile satmak imkânı kalmaz, satış okka ile yapılırmış. Bunun için de karpuzcular ortasından böldükleri koca koca karpuzları sergilerine koyarlar, dilimle satarlarmış. Karpuz da insan gibidir. Hepsi kan kırmızı çıkmaz, arada hışırına da tesadüf edilir. İşte böyle kabak karpuzları sokağa atmak istemiyen manavlar, dükkânı aydınlatmak için onu bir nevi şamdan gibi kullanır ve üzerine mum dikerlermiş.

Babam ısrarla anlatırdı ki; şehrin dışından gelen köylüler, mutlaka bu üzerine mum dikilen hışır karpuzdan almak ister ve onun kabak olduğunu anlatarak daha olgun bir karpuz vermek isteyen karpuzcunun sözüne bir türlü inanmaz:

— Kabak olsa üzerine mum dikip aydınlatır mıydın! diyerek kabaktan vaz geçmezmiş.

İnsanlar ne kadar medenileşir ve ne derece inceleşirse inceleşsin, nihayet bu gösterişe kapılma zâfından kurtulamıyorlar. Size, dün karilerimizden birinin bana gönderdiği bir mektubu aşağıya naklederek bu iddiamı tevsik edeceğim:

«Daimî karilerinizdenim. Umumî menfaate hâdim yazılarınızı seve seve okuyorum.

Bilmem zülfiyâre dokunur mu? Tünelden bahsetmek isteyorum. Akşamüzeri tünelin vaziyeti hiç gördünüz mü? Gördünüzse tabiî nazarı dikkatinizi celbetmiştir. Tünel arabalarının ikinci mevkileri boş olduğu halde birinciler de iğne atılsa yere düşmiyecek haldedir. Buna sebeb aradım. Ya ahali züğürtlediğe kibarlaşıyor veyahud Belediye ticaret zihniyetile hareket ediyor; yani ikinciler dolmadan turnikeyi kapayor ki ahali bilmecbudiye birinciye hücum etsin!

Buna bir çare düşündüm. Bilmem muvafık mıdır? Arabaların oturma yerleri kaldırılsa, mevkiler de birleştirilip vasati bir fiat konulsa daha çok insan nakli mümkün ve ahaliye kolaylık olur zannederim.

Münasib görürseniz Belediyenin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim. Bilvesile...»

Eski okuyucularınızdan
H. Fehmi

Karimizin bu mektubunda işaret ettiği halkın birinci mevkie rağbetine dair olan müşahedesi doğrudur ve bu hal Belediyenin ticaret fikrinden ileri gelmiş de değildir. Nitekim birinci ve ikinci mevki birlikte olan büyük tramvay arabalarında da ikinci mevkide rahatça yer bulunurken birinci mevki tıklım tıklım dolmaktadır.

Bu hal, yazımın başında yazdığım Diyarbakır köylüsünün altmış sene evvelki zihniyetidir ki; İstanbul kaldırımını çiğneyenler de de müşahede edilmektedir.

Göreneğe karşı zâf, birbirinin ayıblamasından çekinmek, kendini düşmüş gibi görmesinler endişesi ve nihayet birinci mevki vahimesinin güya verdiği imtiyaz, tünel ve tramvay yolcularını bu harekete sevketmektedir. Buna frenkler ingilizce snob kelimesinden iştikak yaparak snobisme derler ki; güçlükle züppelik diye tercüme edebiliriz.

İşte bu gibi haller; ne kadar terakki etse gene insanların hilkatindeki gösteriş ve övünme zâfından kurtulamadığını gösterir. O kadar ki göz göre göre rahat ve huzurunu bu endişe uğruna feda ederek yanıbaşında ikincide yer varken, birinci mevkie daha fazla para verip cendere içinde sıkış